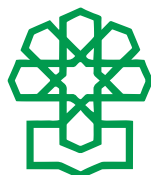

اظهارنظر کارشناسی درباره:
**«لایحه موافقت‌نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
دیپرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی»**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۲۰۸۶۰
کد موضوعی: ۲۶۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۴/۵/۷
دوره: دوازدهم سال: دوم
ثبت: ۱۹۹

عنوان گزارش:

اظهارنظر کارشناسی درباره:
«لایحه موافقت‌نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی»

نوع گزارش:

طرح/لایحه ■، نظارتی □، راهبردی □، پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر:

مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

تهیه و تدوین کنندگان:

مصطفی دلاورپور اقدم، سیدحسین حسینی

همکار:

حسن خداوردی

اظهارنظرکننده:

محمد آدمی ابرقویی (دفتر مطالعات حقوقی)

ناظر علمی:

مهدی امیری

گرافیک و صفحه‌آرا:

زهرا دلاوری

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی راد

واژه‌های کلیدی:

۱. مجلس دوازدهم
۲. دیپلماسی مجامع پارلمانی
۳. توافق‌نامه مقر
۴. اتحادیه بین‌المجالس اسلامی
۵. جهان اسلام

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۴/۰۳/۰۱

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۹
۲. پیشینه پژوهش.....	۹
۱-۲. سوابق مطالعاتی در مرکز.....	۹
۲-۲. سوابق تقنینی.....	۱۰
۳. فرایند انتخاب تهران به عنوان مقر دبیرخانه کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی.....	۱۰
۴. وظایف و کارکرد دبیرخانه کل.....	۱۱
۵. دلایل اهمیت اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی.....	۱۲
۶. دلایل، فرصت‌ها و نکات قابل تأمل لایحه.....	۱۲
۶-۱. دلایل ارائه لایحه.....	۱۲
۶-۲. فرصت‌های تصویب نهایی لایحه.....	۱۳
۱-۲-۶. اشتراک‌گذاری دانش و تجارب بین دبیرخانه دائمی اتحادیه بین‌المجالس اسلامی با سایر دبیرخانه‌های مستقر در تهران.....	۱۳
۲-۲-۶. کارکرد مهم دبیرخانه کل در مستندسازی کنشگری مجالس عضو در مدیریت دغدغه‌های مشترک سیاست خارجی.....	۱۳
۲-۳-۶. تقویت دیپلماسی پارلمانی متوازن بین اعضا با مرجعیت دبیرخانه دائمی.....	۱۳
۲-۴-۶. تقویت دیپلماسی پارلمانی سران.....	۱۴
۲-۵-۶. تولید ثروت سیاسی از دریچه دیپلماسی پارلمانی پژوهشی.....	۱۵
۲-۶-۶. انتفاع حداکثری از ظرفیت دبیران کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی.....	۱۵
۲-۳-۶. ملاحظات و نکات قابل تأمل.....	۱۵
۷. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۱۶
منابع و مأخذ.....	۱۷

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. نشان اتحادیه بین‌المجالس اسلامی.....	۱۳
شکل ۲. رایزنی دیپلماتیک معاون دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی (علی‌اصغر محمدی سیرجانی) با هیئت پارلمانی حماس در دسامبر ۲۰۱۸.....	۱۴

فهرست جداول

جدول ۱. سوابق مطالعاتی اتحادیه بین‌المجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی.....	۹
جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با اتحادیه بین‌المجالس اسلامی.....	۱۰
جدول ۳. ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی مقر با اتحادیه بین‌المجالس اسلامی.....	۱۶

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه موافقت‌نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی»

چکیده

مجمع مجالس آسیایی (ثبت ۲۴) را بررسی کرده بود. شایان ذکر است علاوه بر دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی، دبیرخانه دائمی مجمع مجالس آسیایی نیز در تهران قرار دارد. به همین دلیل تصویب «موافقت‌نامه مقر»^۱ با اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، فصل جدیدی از تحول‌گرایی و کنشگری فعال مجلس دوازدهم در مجامع پارلمانی است. از طرفی جهان اسلام یک قطب سیاسی تأثیرگذار در اتحادیه بین‌المجالس جهانی است و تصویب توافق‌نامه مقر می‌تواند توان ایجابی و اقتناعی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران برای اثرگذاری بر فضای سیاسی حاکم بر اتحادیه بین‌المجالس جهانی را نیز ارتقا دهد.

یکی از عناصر تأثیرگذار بر تحقق فصل ۲۱ قانون برنامه هفتم پیشرفت، انتفاع حداکثری از ظرفیت دیپلماسی مجامع پارلمانی است. در این میان، تقویت دیپلماسی پارلمانی متوازن با همسایگان و جهان اسلام، دو اولویت مهم سیاست خارجی است که می‌تواند قدرت ژئوپلیتیک کشورهای اسلامی در هندسه جهانی را ارتقا دهد. در همین رابطه، یکی از اولویت‌های دیپلماسی مجامع مجلس دوازدهم، تمهید اقدامات لازم برای میزبانی از دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی است. پیشتر دفتر مطالعات حقوقی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، لایحه موافقت‌نامه دولت جمهوری اسلامی ایران و مجمع مجالس آسیایی در رابطه با حقوق، مزایا و مصونیت‌های دبیرخانه دائمی

1. Headquarters Agreement

بین کشورهای مهم جهان اسلام همچون عربستان، امارات و کویت برای میزبانی از دبیرخانه کل وجود دارد.

نقاط قوت و ضعف لایحه

الف) نقاط قوت

■ تبادل اسناد و تبیین ظرفیت مجالس اسلامی برای ارتقای شاخص های امنیت غذایی و مقابله با بیماری های فراگیر و همچنین رایزنی نظام مند اعضا برای برگزاری اجلاس رؤسای مراکز پژوهشی مجالس اسلامی و شرکت در همایش های مرتبط، با انعقاد توافق نامه مقر با سهولت بیشتری امکان پذیر خواهد بود و اثربخشی و کارایی هیئت دیپلماتیک مجلس دوازدهم در اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی را نیز ارتقا می دهد.

■ با کنشگری فعال مجلس شورای اسلامی و با موافقت رکن کنفرانس این اتحادیه، دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی در تهران مستقر شده که ظرفیت مناسبی را برای ارتقای ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین المللی فراهم کرده است.

■ با ترمیم روابط سیاسی جمهوری اسلامی ایران با برخی کشورهای مهم و تأثیرگذار جهان اسلام همچون عربستان، مصر، امارات، لیبی و بحرین، تصویب این لایحه می تواند کارکرد دبیرخانه کل برای تقویت تعاملات سیاسی مجلس دوازدهم با همتایان خود را افزایش دهد.

■ تصویب لایحه موافقت نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی به شماره ثبت ۱۹۹، نقش مهمی را در حُسن انجام فعالیت های دبیرخانه کل منطبق با کارکردهای تعریف شده در ماده (۱۷) اساسنامه اتحادیه مذکور خواهد داشت.

■ نقش دبیرخانه کل در تقریب مواضع سیاسی مجالس جهان اسلام بسیار تأثیرگذار بوده که دارای بازخورد مثبت در اتحادیه بین المجالس جهانی است. در حال حاضر، مجالس جهان اسلام از قطب های قدرتمند تصمیم گیری در اتحادیه بین المجالس جهانی هستند.

■ در حالی که مهم ترین اهداف معماران جنگ روایت ها و شناختی دشمن به سمت القای انزوای ایران در مجامع بین المللی سوق پیدا

روند تکوین و تأسیس اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی با ابتکار و دیپلماسی پارلمانی فعال جمهوری اسلامی ایران در حاشیه اجلاس های اتحادیه بین المجالس جهانی شکل گرفت. این امر نشان می دهد نوآوری هیئت های دیپلماتیک قوه مقننه در مجامع بین المللی نقش مهمی را در ارتقای ارزش افزوده رایزنی های دیپلماتیک نمایندگان برای کمک به دیپلماسی رسمی ایفا می کند. با توجه به نقش مهم و تأثیرگذار مجلس شورای اسلامی در تأسیس اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی، طبیعی است که جمهوری اسلامی ایران باید نقش فعالی را برای رفع خلأهای سیاسی و حقوقی گسترش روابط پایدار با دبیرخانه کل اتحادیه بین المجالس اسلامی ایفا کند. زیرا میزبانی از دبیرخانه های مجامع پارلمانی، از شاخص های سنجش و ارزیابی میزان کارآمدی و اثربخشی نمایندگان در حوزه دیپلماسی پارلمانی است.

انتفاع حداکثری از ظرفیت دیپلماسی پارلمانی سران بین تروئیکای اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی (ایران، اندونزی و جمهوری ترکیه) و رایزنی های دو جانبه رئیس قوه مقننه با رؤسای مجالس کشورهای اسلامی، می تواند در تقریب مواضع سیاسی کشورهای اسلامی مؤثر باشد. از طرفی حضور فعال هیئت های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در کمیته های تخصصی به ویژه دو کمیته دائمی فلسطین و کمیته امور سیاسی و روابط خارجی، مستلزم اشتراک گذاری دانش، تجارب و تبادل مستمر اسناد مرتبط با مرجعیت دبیرخانه کل است.

مسئله اصلی

یکی از ظرفیت های دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای کمک به تحقق سرفصل های سیاست خارجی در قانون برنامه هفتم پیشرفت، تقویت زیرساخت های سیاسی دیپلماسی مجامع پارلمانی از طریق رفع خلأهای تقنینی و سیاسی توافق نامه های مقر مجامع پارلمانی مستقر در تهران است. در این میان طولانی شدن زمان تصویب توافق نامه مقر که از دوره مجلس یازدهم به تعویق افتاده است، به مانعی برای انتفاع سیاسی و حقوقی از پتانسیل های میزبانی از دبیرخانه کل تبدیل شده است، در حالی که نوعی رقابت

از مصونیت کارمندان است. این امکان و الزام به این دلیل فراهم می‌شود که بهره‌مندی از مصونیت برای کارمندان به دلیل انجام وظایف محوله است و نه بهره‌گیری از این امتیاز برای اقدامات شخصی، از این رو در صورت تخلف از الزامات، مقررات و قوانین دولت مقرر، می‌توان آن امتیازها و مصونیت‌ها را سلب کرد. تکلیف به چشم‌پوشی از مصونیت توسط دبیر کل در این موافقت‌نامه ذکر نشده است و پیشنهاد می‌شود در صورت امکان این موضوع در موافقت‌نامه حاضر نیز درج شود.

پیشنهاد‌های مرکز پژوهش‌ها

■ اغلب کشورهای اسلامی در مناطق مهم ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک قرار دارند، به همین دلیل حمایت نمایندگان از طرح‌هایی همچون کریدور شمال - جنوب یا کریدور شرق و غرب و همچنین رایزنی رؤسای مجالس جهان اسلام برای رفع موانع تقنینی تبادلات اقتصادی و تجاری بین کشورهای اسلامی، موجب خواهد شد نقش و جایگاه دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی به‌عنوان مرجع هماهنگ‌کننده فعالیت‌های اتحادیه افزایش یابد.

■ یکی از روش‌های مرسوم ارتقای ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی، استفاده از ظرفیت دبیرخانه‌های دائمی مجامع پارلمانی است. دبیرخانه دائمی مجمع مجالس آسیایی و کنفرانس حمایت از انتفاضه فلسطین در تهران قرار دارد؛ ولی نقشه راه عملیاتی برای انتفاع سیاسی و تبلیغاتی از دبیرخانه‌های مذکور جهت افزایش شعاع تأثیرگذاری دیپلماسی پارلمانی کشورمان وجود ندارد. تصویب توافق‌نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه مجالس عضو سازمان کنفرانس اسلامی در کنار ترسیم نقشه راه مشخص برای انتفاع حداکثری از دبیرخانه‌های فوق‌الذکر، می‌تواند موتور پیشران دیپلماسی مجامع پارلمانی برای کمک به تحقق فصل ۲۱ قانون برنامه هفتم پیشرفت باشد.

■ اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در حاشیه اجلاس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در مادرید پایه‌گذاری شد، به همین دلیل تبیین نقشه راه دیپلماتیک چهارساله مجلس دوازدهم در اتحادیه بین‌المجالس جهانی، می‌تواند لنگرگاه سیاسی مناسبی برای تقویت دیپلماسی پارلمانی مقرر قلمداد شود.

کرده است، تصویب این لایحه می‌تواند مصداقی از وزن سیاسی و کنشگری فعال جمهوری اسلامی ایران در عرصه سیاست خارجی تلقی شود.

■ تکلیف به چشم‌پوشی از مصونیت توسط دبیر کل در این موافقت‌نامه ذکر نشده است و پیشنهاد می‌شود در صورت امکان این موضوع در موافقت‌نامه حاضر درج شود.

ب) نقاط قابل تأمل

برخی ملاحظات لایحه موافقت‌نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی عبارتند از:

■ در ماده (۳)، بند «۸» قید شده است:

«کشور میزبان در راستای اعمال حق حاکمیت و به‌منظور حفظ منافع ملی خود، می‌تواند محل دبیرخانه را بازستاند، مشروط بر اینکه به سرعت مکان جدیدی به دبیرخانه اختصاص داده شود، به‌طوری‌که عملکرد دبیرخانه مختل نشود».

پیشنهاد می‌شود قبل از بازستاندن مکان مقر دائمی و به‌منظور مختل نشدن عملکرد دبیرخانه، مکان جدید مشخص و اختصاص داده شود.

■ در بند «۲-۳» ماده (۳) یک واژه در متن ترجمه شده موافقت‌نامه از قلم افتاده که در دامنه تعهدات جمهوری اسلامی ایران مؤثر است. در این بند مقرر شده است: «نگهداری اساسی / عمده» تجهیزات ارائه شده به دبیرخانه کل بر عهده کشور میزبان یعنی جمهوری اسلامی ایران است. این تعبیر معادل «Major Maintenance» است؛ در حالی که در متن ارائه شده فارسی، واژه «عمده / اساسی» حذف شده است. به تعبیر دیگر هر نوع نگهداری بر عهده دولت میزبان نیست، بلکه صرفاً موارد عمده بر عهده دولت جمهوری اسلامی ایران است.

■ در بند «۱» ماده (۱۰)، منظور قانونگذار از نمایندگان فیلم یا سایر نمایندگی‌های اطلاع‌رسانی منسوب به دبیرخانه واضح‌تر بیان شود.

■ شایسته است اشاره به لزوم رعایت اصول (۷۷، ۱۲۵ و ۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اجرا یا اصلاح این موافقت‌نامه به‌طور خاص در تبصره ماده واحده صورت گیرد.

■ شایان ذکر است بخش ۲۰ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد، متضمن حق و تکلیف برای دبیر کل برای چشم‌پوشی

۱. مقدمه

«دیپلماسی مجامع پارلمانی» به مفهوم کنشگری هیئت‌های دیپلماتیک قوه مقننه در نهادهایی همچون مجمع مجالس آسیایی، پیمان بریکس و اتحادیه بین‌المجالس جهانی و موتور محرکه مردمی سازی سیاست خارجی است [۱]. اهمیت مشارکت فعال هوشمندانه در مجامع مهم پارلمانی به حدی است که برخی نهادها در حاشیه اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی تأسیس شده‌اند که از مصادیق آن می‌توان به مذاکرات ابتدایی تأسیس اتحادیه بین‌المجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در حاشیه اجلاس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در مادرید اسپانیا اشاره کرد. این امر نشان می‌دهد نوآوری و ابتکار عمل هیئت‌های دیپلماتیک قوه مقننه در مجامع بین‌المللی نقش مهمی را در تحقق برخی اهداف فصل ۲۱ قانون برنامه هفتم پیشرفت ایفا می‌کند.

«اساسنامه اتحادیه مجالس کشورهای عضو همکاری اسلامی»^۲ توسط «کنفرانس مؤسس»^۳ بین پانزدهم تا هفدهم ژوئن ۱۹۹۹ در تهران به تصویب رسید و در دومین اجلاس فوق‌العاده در ابوظبی مورخ نوزدهم ژانویه ۲۰۱۱ اصلاح شد [۲]. در این میان یکی از پسران‌های انتفاع سیاسی حداکثری از اتحادیه مذکور، عدم تصویب توافق‌نامه مقر بین جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان کشور میزبان و «دبیرخانه کل»^۴ اتحادیه مجالس کشورهای عضو همکاری اسلامی بوده است. به همین منظور در هفدهم مهرماه سال ۱۴۰۳ «لایحه موافقت‌نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه این اتحادیه» به شماره ثبت ۱۹۹ برای طی تشریفات قانونی در چهارده ماده به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد.

در ماده (۱) به تعریف اصطلاحات پرداخته و در مواد (۲ و ۳) به ترتیب به اهداف موافقت‌نامه و خدمات فنی و انتظامی به دبیرخانه کل اشاره شده است. مواد (۴ و ۵) نیز صلاحیت‌های حقوقی و مصونیت دبیرخانه دائمی را بر شمرده است. در ماده (۶)، نحوه حفاظت از مقر دائمی را مشخص کرده و در مواد (۷ و ۸) به ترتیب به خدمات ارتباطی و نحوه معافیت از مالیات بر اموال اشاره کرده است. در ماده (۹) به تسهیلات مالی کشور میزبان و در مواد (۱۰ و ۱۱) «نحوه صدور روادید و تسهیلات اقامتی» و «مزایا و مصونیت‌های دبیر کل و کارکنان دبیرخانه کل» مشخص شده است. در ماده (۱۲) به «خدمات عمومی و تقسیم مسئولیت‌های مربوط به تأسیسات و نگهداری از اماکن دبیرخانه کل» و در مواد (۱۳ و ۱۴) به «نحوه حل و فصل اختلافات» و «مفاد نهایی» توافق‌نامه اشاره کرده است.

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

جدول ۱. سوابق مطالعاتی اتحادیه بین‌المجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۱	دیپلماسی پارلمانی (۷): اتحادیه بین‌المجالس اسلامی و الزامات دیپلماتیک مجلس شورای	۱۴۰۱	۱۸۴۴۱	مطالعات سیاسی	در این گزارش، علاوه بر توصیف و تبیین ظرفیت‌های اتحادیه بین‌المجالس اسلامی، راهکارهایی نیز جهت ارتقای کنشگری دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی نیز پیشنهاد شده است.

1. Diplomacy of parliamentary assemblies
2. Statute of the PUIC
3. Founding Conference
4. General Secretariat

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۲	لایحه موافقت‌نامه مقر بین جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی، ثبت ۹۰۴	۱۴۰۲	۱۹۲۰۵	مطالعات سیاسی	در این گزارش به مهم‌ترین فرصت‌ها و خلأهای سیاسی و حقوقی لایحه موافقت‌نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی اشاره شده است.

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

۲-۲. سوابق تقنینی

جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با اتحادیه بین‌المجالس اسلامی

ردیف	عنوان قانون	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	نکات برجسته
۱	قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در اتحادیه پارلمانی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۰/۱۲/۱۹	ماده‌واحد - به مجلس شورای اسلامی اجازه داده می‌شود به عضویت اتحادیه پارلمانی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در آید. حق عضویت و کلیه هزینه‌های قانونی از بودجه مجلس شورای اسلامی قابل پرداخت خواهد بود. ^۱

مأخذ: همان.

۳. فرایند انتخاب تهران به عنوان مقر دبیرخانه کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی

نمایندگان مجالس ۱۰ کشور اسلامی و دبیر کل اتحادیه پارلمان عرب در استانبول برگزار شد.

در ادامه تلاش‌ها، گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران دو نشست دیگر در حاشیه نود و ششمین اجلاس بین‌المجالس جهانی (پکن - سپتامبر ۱۹۹۶) برگزار کرد که در آن حاضران توافق کردند در اولین جلسه کمیته برنامه‌ریزی اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی در ۲۲ اکتبر ۱۹۹۶ مصادف با اول آبان‌ماه سال ۱۳۷۵ در تهران شرکت کنند. این نشست با حضور نمایندگان مجالس قانونگذاری ایران، اندونزی، لیبی، سودان، سوریه، فلسطین، پاکستان و بنگلادش در تهران برگزار و متعاقب آن، هسته اولیه تأسیس اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی کلید خورد.

آیت‌الله مجتهد شبستری، رئیس وقت شورای اجرایی گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در این اجلاس بر ضرورت وحدت‌نظر، هم‌فکری و هماهنگی مسلمانان به منظور رفع مشکلات

مجلس شورای اسلامی نقش مهم و تأثیرگذاری را در روند تأسیس و توسعه ساختاری و فرایندی اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی ایفا کرده است. اولین گردهمایی نمایندگان مجالس کشورهای اسلامی با دعوت گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران با حضور نمایندگان ۱۶ کشور اسلامی در خلال نود و سومین اجلاس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در مادرید تشکیل شد [۳]. کشورهای شرکت‌کننده در این نشست بر ضرورت تشکیل یک مجمع پارلمانی با حضور کشورهای اسلامی تأکید و مقرر کردند پیشنهادهايشان را در خلال نود و چهارمین اجلاس اتحادیه بین‌المجالس جهانی در بخارست ارائه کنند. به این ترتیب دومین گردهمایی نمایندگان مجالس کشورهای اسلامی به ابتکار گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران با حضور نمایندگان ۱۲ کشور در اکتبر ۱۹۹۵ در بخارست تشکیل و به دنبال آن سومین گردهمایی نیز با تلاش گروه ایران، یک روز قبل از شروع نود و پنجمین اجلاس بین‌المجالس جهانی (آوریل ۱۹۹۶) با حضور

۱. قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در اتحادیه پارلمانی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی مشتمل بر ماده‌واحد در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ نوزدهم اسفندماه سال ۱۳۸۰ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

عضو سازمان همکاری اسلامی در تهران برگزار و تهران از طرف اعضا به عنوان «مقر دائمی اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی»^۱ انتخاب شد. شایان ذکر است قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در اتحادیه پارلمانی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی نیز در ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

و بهره گیری از امکانات بالقوه جهان اسلام تأکید کردند. در این نشست پیش نویس اساسنامه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی که در آن از تهران به عنوان مقر اتحادیه نام برده شده بود، به تصویب اعضا رسید و مقرر شد اولین کنفرانس سران مجالس کشورهای اسلامی در تهران یا اسلام آباد برگزار شود. در ۱۷ ژوئن ۱۹۹۹، کنفرانس تأسیس اتحادیه مجالس کشورهای

۴. وظایف و کارکرد دبیرخانه کل

صورت جلسات و مکاتبات؛

- حفاظت از بایگانی اسناد و مکاتبات اتحادیه،
- اطلاع رسانی به اعضای اتحادیه و سایر نهادهای ذی ربط در خصوص تصمیمات و پیشنهادهای مصوب کنفرانس و شورا؛
- اطلاع رسانی به اعضا در خصوص تصمیمات و پیشنهادهایی که توسط کنفرانس و شورا به تصویب می رسند؛
- کار بست اقدامات مناسب برای اطمینان از اجرای تصمیمات اتحادیه.

در دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، دبیر کل، معاون دبیر کل، مدیر کابینه و مدیر کنفرانس حضور دارند. در ماده (۱۶) اساسنامه به وظایف دبیرخانه دائمی و نحوه انتخاب دبیر کل اشاره شده است. دبیر کل توسط رکن کنفرانس اتحادیه از بین اعضای هیئت های دیپلماتیک مجالس اسلامی بر اساس «قاعده چرخش گرافیکی»^۲ انتخاب می شود. نامزدها باید از تجارب و صلاحیت لازم در حوزه فعالیت های پارلمانی برخوردار و در حوزه های اجرایی کارآمد باشند و باید رأی بیش از دو سوم اعضای اتحادیه را به دست آورند.^۳ دوره فعالیت دبیر کل چهار سال است و فقط برای یک مرتبه می تواند تمدید شود.^۴ معاون دبیر کل و سایر مدیران و کارکنان دبیرخانه دائمی با توجه به توزیع منطقه ای مناسب توسط کنفرانس انتخاب می شوند.^۵ شایان ذکر است انتخاب معاون دبیر کل اتحادیه مجالس کشورهای

دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در تهران مستقر است و ریاست آن با دبیر کل است. در حال حاضر، «محمد قریشی نیاس» از سنگال که به سه زبان عربی، انگلیسی و فرانسوی مسلط است از سال ۲۰۱۸، سمت دبیر کلی اتحادیه بین المجالس را بر عهده دارد [۴]. تسهیل و تسریع ارتباط بین اعضا و انجام امور اجرایی و مالی اتحادیه از مهم ترین وظایف دبیرخانه کل است.

جمهوری اسلامی ایران در توافق نامه مقر باید طبق قانون و مقررات بین المللی، تمامی امکاناتی را که برای حسن انجام وظایف دبیر کل و سایر اعضای دیپلماتیک اتحادیه بین المجالس که در دبیرخانه کل مستقرند فراهم کند که در بند «۵» ماده (۱۶) اساسنامه اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی بر آن تأکید شده است [۵]. در این بند تصریح شده است: دبیر کل و تمامی اعضای شاغل دبیرخانه دائمی باید از مصونیت و مزایای دیپلماتیک همانند هیئت های دیپلماتیک مجالس اسلامی برخوردار باشند.

وظایف دبیرخانه کل با استناد به ماده (۱۷) اساسنامه اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی عبارتند از:

- تسهیل تماس های مستمر بین اعضای اتحادیه با سایر مجالس قانونگذاری و مجامع منطقه ای و بین المللی؛
- مدیریت امور مالی و اداری اتحادیه؛
- تدارک اقلام مورد نیاز کنفرانس و شورا و مستندسازی

1. Permanent Headquarters of PUIC
2. Geographic Rotation Rule

۳. بند «۱» ماده (۱۶) اساسنامه اتحادیه بین المجالس اسلامی.
۴. بند «۲» ماده (۱۶) اساسنامه اتحادیه بین المجالس اسلامی.
۵. بند «۶» ماده (۱۶) اساسنامه اتحادیه بین المجالس اسلامی.

- افزایش جلسات دبیران کل در حوزه مجالس عضو؛
- افزایش تجربه عملی و علمی با هدف ارتقای عملکرد دبیران کل مجالس عضو؛
- حمایت از تماس، همکاری و هماهنگی بین اعضا برای رسیدن به اهداف مشترک؛
- گشایش کانال‌های ارتباطی بین مجمع دبیران کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی با نهادهای مشابه منطقه‌ای با رویکرد تبادل دانش، تجربه و ارتقای عملکرد اعضا.

عضو سازمان همکاری اسلامی از جمهوری اسلامی ایران و استقرار دبیرخانه کل در تهران، دو پیشران تقویت اثرگذاری هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در دبیرخانه کل را افزایش داده است و انعقاد توافق‌نامه مقر، فضای مساعدتری را برای بهره‌برداری از این دو فرصت به وجود می‌آورد. مهم‌ترین اهداف اجلاس دبیران کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی عبارتند از:

- ایجاد چارچوبی برای تحقق همکاری‌های سازنده بین دبیران کل مجالس عضو اتحادیه؛

۵. دلایل اهمیت اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی

یکی دیگر از مزیت‌های دیپلماتیک حضور مجلس شورای اسلامی در اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، رایزنی و مذاکرات دوجانبه و چندجانبه بین رؤسای مجالس اسلامی برای اتخاذ مواضع همسو در سایر نهادها و مجامع بین‌المللی از جمله اتحادیه بین‌المجالس جهانی است. این اقدام می‌تواند جهان اسلام را به‌عنوان یک قطب سیاسی اثرگذار در مجامع بین‌المللی معرفی کند. از طرفی اتحادیه بین‌المجالس اسلامی یکی از ظرفیت‌های مهم سیاسی برای تنش‌زدایی و حل‌وفصل مسالمت‌آمیز اختلاف‌ها و سوء تفاهم‌ها بین کشورهای اسلامی است. تبیین و شناسایی دقیق نقش مجالس اسلامی در مدیریت منافع مشترک جهان اسلام، می‌تواند نقطه آغازی برای ایجاد هم‌گرایی در اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی تلقی شود. در این میان کنشگری بازیگران مطرح جهان اسلام همچون جمهوری اسلامی ایران، اندونزی، پاکستان، ترکیه، مالزی و عربستان ضرورتی انکارناپذیر است.

یکی از ظرفیت‌های مهم جمهوری اسلامی ایران در دفاع از حقوق ملت مظلوم فلسطین و انزوای سیاست‌های جنگ‌طلبانه رژیم منحوس اشغالگر قدس، حضور مقتدرانه و منسجم هیئت دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی در اتحادیه بین‌المجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی است. یکی دیگر از دلایل اهمیت اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی در راهبرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، اهمیت اتحادیه مذکور در توسعه دیپلماسی پارلمانی سران و رایزنی‌های دیپلماتیک ریاست محترم مجلس با همتایان خود در سایر کشورهای اسلامی است. این اقدام می‌تواند به همسویی و انسجام راهبردی مواضع دیپلماتیک مجالس جهان اسلام در قبال دغدغه‌های مشترک کمک کند. به‌ویژه اینکه اغلب کشورهای اسلامی از اهمیت ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک برخوردارند و افزایش هم‌گرایی بین کشورهای اسلامی، جایگاه جهان اسلام را در معادلات منطقه‌ای و جهانی افزایش می‌دهد.

۶. دلایل، فرصت‌ها و نکات قابل تأمل لایحه

ارکان اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی و اجرای مؤثر فعالیت‌های آن (مقدمه لایحه)،

- تسهیل کار دبیرخانه کل به نحو پیش‌بینی‌شده در اساسنامه و نیز کمک به همه‌ذی‌نفعان از جمله دبیرکل، مأموران، و کارکنان خدمات عمومی در انجام مسئولیت‌های خود به نحو احسن و با

در این بخش، دلایل ارائه لایحه و مهم‌ترین فرصت‌های آن در صورت تصویب نهایی بررسی می‌شود:

۱-۶. دلایل ارائه لایحه

- نیاز به وجود یک رکن اداری مرکزی برای هماهنگی کارآمد

را پررنگ‌تر کند. به طوری که یکی از موضوع‌های مهم اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس اسلامی، همواره نحوه دفاع از حقوق ملت مظلوم فلسطین در برابر تجاوزهای رژیم صهیونیستی بوده است که می‌توان مصداق آن را در تصویر مسجد الاقصی در وسط لوگوی اتحادیه بین‌المجالس اسلامی مشاهده کرد. در لوگوی این اتحادیه آیه ۳۸ سوره شوری، وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ نیز درج شده است.

شکل ۱. نشان اتحادیه بین‌المجالس اسلامی

۶-۲-۳. تقویت دیپلماسی پارلمانی متوازن بین اعضا با مرجعیت دبیرخانه دائمی

میزان کارایی و اثربخشی اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، رابطه پایدار و مستقیمی با نوع روابط سیاسی حاکم بر کشورهای اسلامی دارد. هر میزان هم‌گرایی بین دولتمردان جهان اسلام افزایش یابد، همکاری مجالس اسلامی برای مقابله با تهدیدات مشترک نیز افزایش می‌یابد. بنابراین مهم‌ترین پیش شرط کارایی اتحادیه مذکور، تبیین سیاست‌های کلی جهان اسلام منطبق با آرمان‌های اسلامی و ارزش‌های مشترک است.

جمهوری اسلامی ایران، ترکیه، اندونزی و عربستان؛ از مهم‌ترین کشورهای تأثیرگذار جهان اسلام هستند. با ترمیم روابط ایران و عربستان، بستر مناسبی برای تقویت روابط دو کشور در قالب اتحادیه بین‌المجالس اسلامی فراهم شده است و یکی از پیش‌نیازهای آن تبادل اسناد همکاری‌ها و حضور مؤثرتر در اجلاس‌های این اتحادیه است که تحقق این امر مستلزم انعقاد

حسن نیت (ماده (۲) لایحه).

۶-۲. فرصت‌های تصویب نهایی لایحه

مهم‌ترین فرصت‌های تصویب نهایی این لایحه عبارتند از:

۶-۲-۱. اشتراک‌گذاری دانش و تجارب بین دبیرخانه دائمی اتحادیه بین‌المجالس اسلامی با سایر دبیرخانه‌های مستقر در تهران

در توافق‌نامه مقر، حقوق، مزایا و مصونیت‌های دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی مشخص می‌شود. علاوه بر دبیرخانه کل این اتحادیه، دبیرخانه دائمی مجمع مجالس آسیایی و دبیرخانه کنفرانس حمایت از انتفاضه فلسطین نیز در تهران مستقرند. شایان ذکر است توافق‌نامه مقر بین وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی با دبیرخانه دائمی مجمع مجالس آسیایی نیز بین وزیر خارجه وقت کشورمان و محمدرضا مجیدی (دبیرکل مجمع مجالس آسیایی) در بیستم تیرماه سال ۱۴۰۰ در محل وزارت امور خارجه به امضا رسید.

شایان ذکر است مهم‌ترین دلیل تأسیس اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، موضوع فلسطین بوده است. به همین دلیل نظام‌مند شدن همکاری‌های دیپلماتیک و حقوقی جمهوری اسلامی ایران با دبیرخانه کل این اتحادیه و همچنین شناسایی ظرفیت همکاری‌هایی مشترک بین دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی با دبیرخانه مجمع مجالس آسیایی و کنفرانس حمایت از انتفاضه فلسطین به صورت مستقیم دامنه اثرگذاری این اتحادیه در عرصه تریبات منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای را گسترش می‌دهد.

۶-۲-۲. کارکرد مهم دبیرخانه کل در مستندسازی کنشگری مجالس عضو در مدیریت دغدغه‌های مشترک سیاست خارجی

ترمیم روابط سیاسی جمهوری اسلامی برای با عربستان، امارات، مصر و لیبی به عنوان برخی از کشورهای مهم و مطرح غرب آسیا، شمال آفریقا و جهان اسلام، می‌تواند نقش دبیرخانه کل در پیگیری موضوع‌های مهم جهان اسلام به‌ویژه در حوزه فلسطین

می‌کنند، برنامه‌ریزی برای همکاری هدفمند و منسجم مجلس شورای اسلامی با دبیرخانه کل این اتحادیه به صورت مستقیم کارآمدی و اثربخشی دیپلماسی سران را ارتقا می‌دهد، به ویژه اینکه اتحادیه مذکور از میادین مهم چانه‌زنی دوجانبه و چندجانبه رؤسای مجالس جهان اسلام در خصوص دغدغه‌های مشترک است و با اصل (۱۵۲) قانون اساسی که ستون فقرات سیاست خارجی کشور است نیز همخوانی دارد. در این اصل تصریح شده است: «سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است».

در این میان چانه‌زنی معاون دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی که همواره باید تابعیت کشور میزبان مقرر دبیرخانه کل را داشته باشد، با هیئت دیپلماتیک گروه‌های جهادی فلسطین، یکی از فرصت‌های ارتقای ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی مقاومت بوده است [۶].

توافق نامه مقرر بین دولت جمهوری اسلامی ایران با دبیرخانه اتحادیه بین‌المجالس اسلامی است.

۴-۲-۶. تقویت دیپلماسی پارلمانی سران

یکی از مهم‌ترین ارکان سیاسی سازمان کنفرانس اسلامی، اتحادیه بین‌المجالس اسلامی است. ۵۴ مجلس قانونگذاری کشورهای اسلامی تا ژوئن ۲۰۲۳ در این اتحادیه عضویت دارند. علاوه بر اعضای رسمی، ۲۲ مجلس قانونگذاری و نهاد منطقه‌ای و بین‌المللی نیز به عنوان عضو ناظر در اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی عضویت دارند.^۱ تقویت هم‌گرایی بین مجالس کشورهای اسلامی، فرصت مناسبی را برای تقویت وزن و جایگاه آنان در اتحادیه بین‌المجالس جهانی فراهم می‌کند. در این میان نقش دبیرخانه کل به عنوان مهم‌ترین مرکز تجمیع اسناد و رکن هماهنگ‌ساز بین ارکان اتحادیه بین‌المجالس اسلامی کلیدی است.

با توجه به اینکه در اجلاس‌های اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی غالباً رؤسای مجالس اسلامی شرکت

شکل ۲. رایزنی دیپلماتیک معاون دبیر کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی (علی اصغر محمدی سیرجانی) با هیئت پارلمانی حماس در دسامبر ۲۰۱۸

۱. بند «۳» ماده (۲) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس اسلامی.

و دبیرخانه کل اتحادیه مجالس اسلامی، می تواند فرصت های نوینی را فراروی معاونت اجرایی قوه مقننه برای حضور فعال در اجلاس دبیران کل اتحادیه بین المجالس اسلامی به وجود آورد. از طرفی تصویب نهایی موافقت نامه مقر با اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، فضای مساعدی را برای تأسیس مجمع مراکز پژوهشی مجالس اسلامی با ابتکار و پیشنهاد مجلس دوازدهم به وجود آورد.

۳-۶. ملاحظات و نکات قابل تأمل

برخی ملاحظات لایحه موافقت نامه مقر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی عبارتند از:

■ در ماده (۳)، بند «۸» قید شده است:

«کشور میزبان در راستای اعمال حق حاکمیت و به منظور حفظ منافع ملی خود، می تواند محل دبیرخانه را بازستاند، مشروط بر اینکه به سرعت مکان جدیدی به دبیرخانه اختصاص داده شود، به طوری که عملکرد دبیرخانه مختل نشود.»

پیشنهاد می شود قبل از بازستاندن مکان مقر دائمی و به منظور مختل نشدن عملکرد دبیرخانه، مکان جدید مشخص و اختصاص داده شود.

■ در بند «۲-۳» ماده (۳) یک واژه در متن ترجمه شده موافقت نامه از قلم افتاده است که در دامنه تعهدات جمهوری اسلامی ایران مؤثر است. در این بند مقرر شده است که «نگهداری اساسی/عمده» تجهیزات ارائه شده به دبیرخانه کل بر عهده کشور میزبان یعنی جمهوری اسلامی ایران است. این تعبیر معادل «Major Maintenance» است؛ در حالی که در متن ارائه شده فارسی، واژه «عمده/اساسی» حذف شده است. به تعبیر دیگر هر نوع نگهداری بر عهده دولت میزبان نیست، بلکه صرفاً موارد عمده بر عهده دولت جمهوری اسلامی ایران است.

■ در ماده (۸)، عبارت (ت) از ابتدای یکی از بندهای ذیل «۲-۸» از قلم افتاده است.

■ در نسخه ای که در سایت مرکز پژوهش های مجلس بارگذاری شده است شماره بندهای ماده (۳) به اشتباه حذف شده است.

■ در بند «۱» ماده (۱۰)، منظور قانونگذار از نمایندگان فیلم یا سایر

اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی به دلیل حضور کشورهای اسلامی و عضویت کشورهای همسایه، به صورت غیرمستقیم به توسعه منطقه گرایی و رقیق سازی اختلاف ها در جهان اسلام نیز کمک می کند. اغلب کشورهای همسایه جمهوری اسلامی ایران مسلمان هستند و انتفاع سیاسی حداکثری از مزیت استقرار دبیرخانه کل اتحادیه در تهران از طریق تصویب توافق نامه مقر، می تواند به تعمیق روابط پایدار با جهان اسلام و کشورهای همسایه به عنوان یکی از اولویت های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران کمک کند. به عبارتی با توجه به استقرار دبیرخانه اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی در تهران، انعقاد توافق نامه مقر با دبیرخانه می تواند بستر مساعدتری را برای توسعه منطقه گرایی پارلمانی به وجود آورد.

۵-۲-۶. تولید ثروت سیاسی از دریچه دیپلماسی پارلمانی

پژوهشی

انتشار فصلنامه بولتن خبری، چاپ بروشور و آشنایی اعضا با آخرین تغییرات ساختاری مجالس عضو و ناظر، مهم ترین انتشارات دبیرخانه کل است. یکی دیگر از مهم ترین وظایف آن، تبادل اسناد بین مجالس عضو است. در این میان، مطالعه آخرین اسناد و ابتکارات اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، مستلزم گسترش روابط نظام مند وزارت امور خارجه با دبیرخانه است که به صورت غیرمستقیم به اشتراک گذاری و شبکه سازی تجارب موفق دیپلماسی پارلمانی در جهان اسلام کمک می کند.

۶-۲-۶. انتفاع حداکثری از ظرفیت دبیران کل اتحادیه

بین المجالس اسلامی

اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی با ایجاد «اجلاس دبیران کل اتحادیه بین المجالس اسلامی»^۱ به سمت اشتراک گذاری تجارب مجالس اسلامی در حوزه های مدیریت اجرایی پارلمان گام برداشته است. با توجه به اینکه اجلاس دبیران کل مجالس اسلامی با محوریت دبیرخانه کل فعالیت می کند، ظرفیت مناسبی را برای معاونت اجرایی مجلس شورای اسلامی به وجود آورده است و افزایش رایزنی ها بین مجلس دوازدهم، وزارت امور خارجه

1. Meeting of the Association of Secretaries General PUIC

و الزام به این دلیل فراهم می‌شود که بهره‌مندی از مصونیت برای کارمندان به دلیل انجام وظایف محوله است و نه بهره‌گیری از این امتیاز برای اقدامات شخصی، از این رو در صورت تخلف از الزامات و مقررات و قوانین دولت مقرر، می‌توان آن امتیازها و مصونیت‌ها را سلب کرد. تکلیف به چشم‌پوشی از مصونیت توسط دبیر کل در این موافقت‌نامه ذکر نشده است و پیشنهاد می‌شود در صورت امکان این موضوع در موافقت‌نامه درج شود.

نمایندگی‌های اطلاع‌رسانی منسوب به دبیرخانه واضح‌تر بیان شود. ■ شایسته است اشاره به لزوم رعایت اصول «۷۷، ۱۲۵ و ۱۳۹» قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اجرا یا اصلاح این موافقت‌نامه به‌طور خاص در تبصره ماده‌واحد صورت گیرد. ■ شایان ذکر است برخی از اسناد مانند بخش ۲۰ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد، متضمن حق و تکلیف برای دبیر کل برای چشم‌پوشی از مصونیت کارمندان است. این امکان

۷. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

از طرفی یکی از اهداف جنگ ترکیبی دشمن، انزوای دیپلماتیک ایران در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی است و تصویب لایحه موافقت‌نامه مقرر با اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی در کنار انتخاب ایران به‌عنوان رئیس مجمع اجتماعی شورای حقوق بشر، مولود دیپلماسی فعال ایران در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی است و ضربه محکم دیگری را به طراحان جنگ هیبریدی برای انزوای ایران در سازمان‌های بین‌المللی وارد می‌سازد. با توجه به دیپلماسی نوین منطقه‌ای ایران برای رفع سوء تفاهم‌ها و دیپلماسی متوازن با کشورهای اسلامی بر اساس اعتماد متقابل، تصویب توافق‌نامه مقرر با دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی می‌تواند روند منطقه‌گرایی را سرعت بخشد و در اشتراک‌گذاری دغدغه‌های مشترک برای نیل به سمت تبدیل جهان اسلام به یک قطب سیاسی و اقتصادی مؤثر باشد. به همین دلیل تصویب این لایحه پس از اعمال ملاحظات سیاسی و حقوقی، اثر بخشی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در مجامع بین‌المللی را افزایش خواهد داد.

با توجه به نقش کلیدی و اثرگذار مجلس شورای اسلامی در تأسیس و پیریزی سیاست‌های کلان اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، انعقاد توافق‌نامه مقرر بین دبیرخانه کل اتحادیه مذکور و دولت جمهوری اسلامی ایران، توان چانه‌زنی دیپلماتیک مجلس دوازدهم در یکی از مهم‌ترین مجامع پارلمانی را افزایش خواهد داد. تصویب این لایحه، موقعیت تهران در اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی به‌عنوان کشور میزبان دبیرخانه دائمی را مستحکم‌تر می‌سازد. از طرفی این لایحه با اصول حاکم بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در گام دوم انقلاب برای توسعه روابط پایدار با جهان اسلام سازگاری دارد. با توجه به ترمیم روابط جمهوری اسلامی ایران با عربستان و امارات و همچنین اعلام آمادگی ایران برای از سرگیری روابط با مصر، لیبی و بحرین و جهش در سیاست خارجی کشورمان برای تحول در توسعه روابط با کشورهای مسلمان شورای همکاری خلیج فارس و شمال آفریقا، تصویب توافق‌نامه مقرر می‌تواند جایگاه و قدرت نرم ایران در این اتحادیه را افزایش دهد.

جدول ۳. ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی مقرر با اتحادیه بین‌المجالس اسلامی

ردیف	توصیه سیاستی	دستگاه متولی	دستگاه معین	ملاحظات
۱	تقویت دیپلماسی پارلمانی مقرر	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	انتفاع سیاسی و تبلیغاتی از پتانسیل دبیرخانه‌های مجامع پارلمانی مستقر در تهران، می‌تواند ارزش‌افزوده سیاست خارجی و دیپلماسی عمومی در فصل ۲۱ قانون برنامه هفتم پیشرفت را افزایش دهد.
۲	تسریع در فرایند تصویب توافق‌نامه‌های مقرر	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	در حال حاضر عربستان، قطر، امارات و کویت خواستار میزبانی از دبیرخانه کل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی هستند تا وزن سیاسی خود را در بین مجالس جهان اسلام ارتقا دهند. به همین دلیل رفع موانع و خلأهای سیاسی و حقوقی تصویب توافق‌نامه‌های مقرر، می‌تواند توان چانه‌زنی مجلس دوازدهم در عرصه بین‌المللی را افزایش دهد.

مأخذ: همان.

- [۱] دلاورپور اقدم، مصطفی (۱۴۰۰). گزارش مجمع مجالس آسیایی و ابتکارات دیپلماتیک مجلس دوازدهم به شماره مسلسل ۲۰۲۷۹، دفتر مطالعات سیاسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- [2] PUIC, "Parliamentary Union of the OIC Member States", 04 06 2025. [Online]. Available: <https://en.puic.org/news/638>. [Accessed 04 06 2025].
- [۳] دلاورپور اقدم، مصطفی (۱۴۰۱). گزارش دیپلماسی پارلمانی (۷): اتحادیه بین‌المجالس اسلامی و الزامات دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی به شماره مسلسل ۱۸۴۴۱، دفتر مطالعات سیاسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- [4] PUIC, "Secretary General", 28 04 2024. [Online]. Available: <https://en.puic.org/news/651>. [Accessed 29 04 2025].
- [5] PUIC, "Status", 30 11 2023. [Online]. Available: <https://en.puic.org/news/618>. [Accessed 06 06 2025].
- [6] PUIC, "Deputy Secretary General", 20 12 2022. [Online]. Available: <https://en.puic.org/news/678>. [Accessed 05 06 2025].

گزیده سیاستی

تصویب توافق‌نامه مقر با دبیرخانه کل اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی به اعتبارزدایی اهداف معماران جنگ ترکیبی برای انزوای ایران در مجامع بین‌المللی و ارتقای دیپلماسی رسمی در جهان اسلام کمک می‌کند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir